

Hız Rekortmeni Dünyanın En Hızlı Kuşu **Gökdođan**

Yabani hayatta en ilgi çeken hayvan grubu arasında yırtıcılar ilk sırada gelir. Yırtıcılar arasında büyük kedilerle birlikte yırtıcı kuşlar her zaman ilgi çeker. Avcı olan bu türler için hızlı olmak yaşamlarını ve soylarını devam ettirebilmeleri için olmazsa olmazların başında gelir. En hızlı türler amaçlarına ulaştıktan sonra hızlarını azaltır ve dinlenmeye geçerler. Bu nedenle patlayıcı hızlarının sonunda hedefe ulaşmaları çok önemlidir. Atmacalar, çaylaklar, kartallar, şahinler, doğanlar gündüz avlanan yırtıcı kuşlardır. Bu yırtıcı kuşlarda ortak özellik, yakalamaya ve tutmaya uygun keskin sivri tırnaklı, mahmuzlu güçlü pençeler ve parçalamaya uygun sivri çengel gibi bir gagadır. En önemlisi de hepsinde bulunan çok hızlı uçabilme yeteneğidir. En hızlı olanları gökdoğanıdır.

Gökdoğanların sırt kısmı mavimsi gridir. Karın kısmı beyazımsı (bazen krem) renk üzerine koyu çizgilerle kaplıdır. Boğaz kısmında bu çizgiler görülmez. Yanaklar gözü içine alacak biçimde siyah renktedir. Başın üstü de siyahtır. Dişiler erkeklerden %30-35 daha büyük olur. Tüm dünyada ve ülkemizde yaygın olarak bulunurlar. Yüksek kayalıklı dağlık bölgeler, yarı step alanlar, ormanlar başta olmak üzere hemen hemen her yerde yaşarlar. Hatta güvercin ve kumru avlamak için kentlerde bile yaşamaktadırlar. Kendinden küçük kuşların yanı sıra avlayabildiği kendinden büyük tüm kuşlar da besinleri arasındadır. Uçarken havada daireler çizer. Avlanırken yüksekte kanatlarını vücuduna yapıştırarak dikey yönde hızlı dalışa geçer. Bu arada hızı saatte 385 km'ye erişebilir. Bu anlık hızı canlılar âlemi için rekordur. Kendilerinden küçük kuşları yakalarken büyük olanları önce yaralayıp düşürdükten sonra yerler. Ortalama her beş dalıştan birinde başarılıdır.

Fotoğraflar: Murat Demirtaş

Kaynak: <http://www.trakus.org>

Tarih Öncesi Anadolu'da

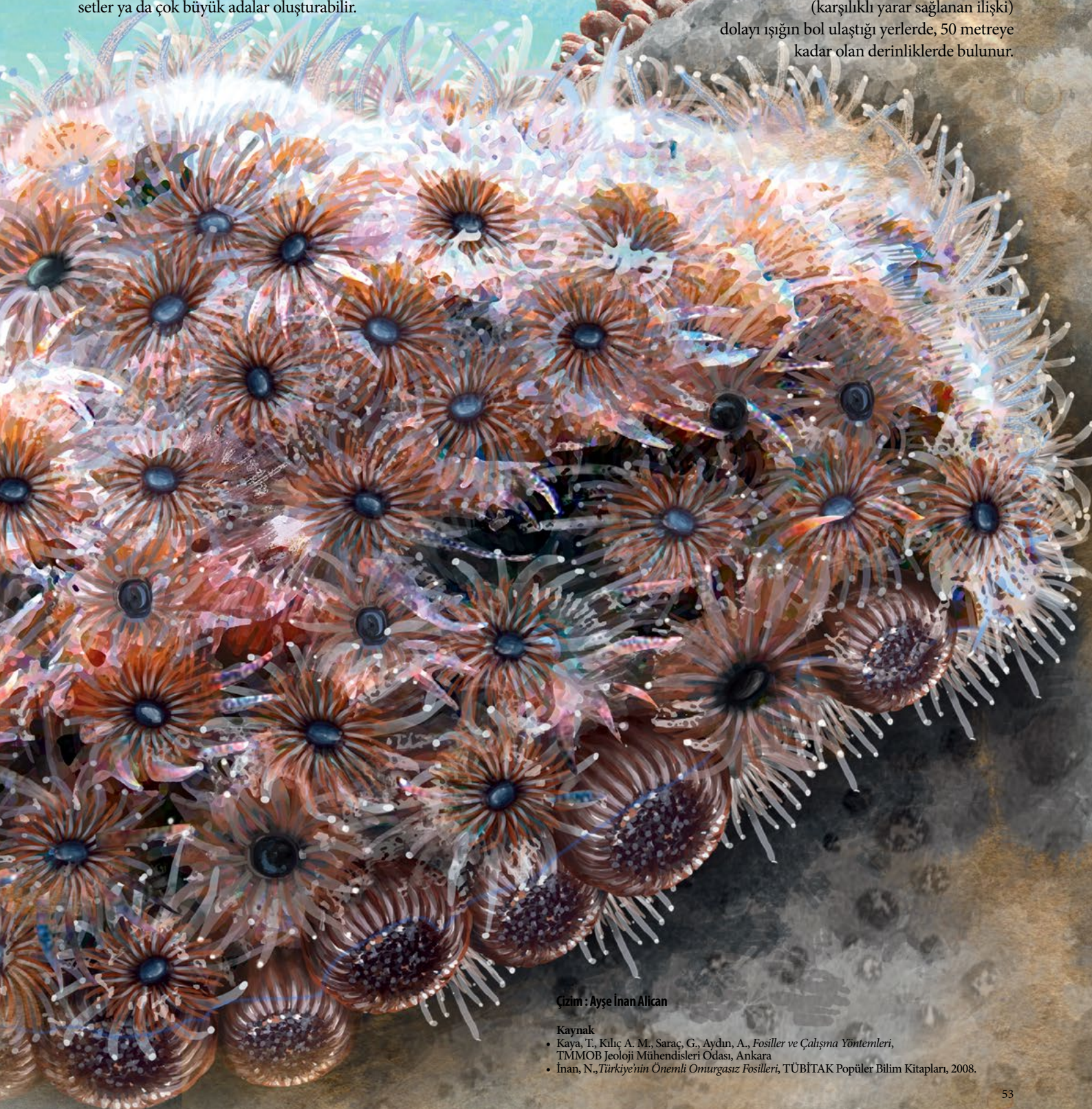
Resif Mercanları

Ankara, Malatya, Gümüşhane, Diyarbakır, Afyon, Konya gibi günümüzde denizle ilişkisi kalmamış bir bölgede deniz kabukluları, mercanlar gibi deniz canlılarına ait bir fosil bulmak şaşırtıcı gelebilir. Anadolu'un jeolojik devirler boyunca geçirdiği süreçleri bilenler içinse bu durum normaldir. Günümüzden 65 milyon yıl öncesine kadar Tetis deniziyle kaplı Anadolu'da deniz canlılarına ait izlere, fosillere rastlamak zor değildir. Deniz canlıları içinde yapısında kalsiyum karbonat gibi maddeler taşıyanlarda fosilleşme meydana gelmesi kolay olur. Mercanlar da (Anthozoa) kalsiyum karbonat içeren yapılar ürettiklerinden en çok fosil oluşturan grup olarak bilinir. Fosilleşme mercanların ölümü, yumuşak dokuların çürümesi, gömülme ve taşlaşma biçiminde gerçekleşir.

Mercanlar Paleozoyik dönemden (545 milyon-251 milyon yıl önce) Miyosen dönemin sonuna kadar (24-5 milyon yıl önce) kadar olan dönemde Anadolu'nun hemen hemen her yerinde, özellikle Toroslar boyunca zengin ve çeşitli mercan topluluğu fosilleri oluşturdu. Örnek olarak *Calamophyllia*, *Lithostrotion*, *Michelinia*, *Placosmia*, *Montlivaultia*, *Tarbellastraea*, *Caninia*, *Montlivaultia*, *Favia*, *Porites*, *Thamnohyllum* cinsleri verilebilir.

Mercanlar genellikle koloni oluşturarak yaşayan deniz canlılarıdır. Yumuşak vücutlu olanları olduğu gibi taş gibi çok sert yapıda olanları da vardır. Madreporaria takımı olarak bilinen sert mercanlara taş mercanlar ya da resif mercanları denir. Bazı türleri, özellikle tropikal sularda yaşayanlar, setler ya da çok büyük adalar oluşturabilir.

Resif mercanları *zooxanthella* denen mikroskobik alglerle simbiyotik ilişkilerinden (karşılıklı yarar sağlanan ilişki) dolayı ışığın bol ulaştığı yerlerde, 50 metreye kadar olan derinliklerde bulunur.

Çizim : Ayşe İnan Alican

- Kaynak
- Kaya, T., Kılıç A. M., Saraç, G., Aydın, A., *Fosiller ve Çalışma Yöntemleri*, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, Ankara
 - İnan, N., *Türkiye'nin Önemli Omurgasız Fosilleri*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2008.